

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni tedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. Inzeratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din. za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Podrobnosti o postanku zagrebske teroristične organizacije

Vsa akcija je bila pripravljena in organizirana iz inozemstva, odkoder so zarotniki dobivali tudi finančna sredstva — Po zgledu makedonstvuših so organizirali atentatorske četvorke
Kdo je v ozadju vse akcije

Beograd, 27. decembra. Poročila, ki so jih objavili listi o aferi z bombami (glej današnje »Jutro«), so izzvala veliko zanimanje v vsej javnosti. Beograjsko »Vreme« objavlja o tej aferi še naslednje podrobnosti:

Zagrebska policija je odkrila doselej tri ali štiri atentatorske četvorke, ki so bile formirane po zgledu makedonstvuših. Vsaka od teh četvork je imela posebno ime, po katerem so se spoznavale. Tako se je ena izmed njih imenovala »Slieme«.

Za teroristične četvorke so iskali običajno mlade ljudi. Kader teroristov in atentatorjev so našli v poulični drhali, ki jo je vodil advokatski pripravnik Cvetko Hadžija in ki je sodelovala pri vseh izgrelih ter političnih zločinih v Zagrebu.

Ena izmed teh četvork, v kateri so bili trgovski potnik Martin Franeković, trgovski pomočnik Ljubomir Kremzir, mesarski pomočnik Pavel Margetić in Filip Paver, je imela nalogo, ubiti komandanta savske divizijske oblasti generala Vojislava Tomića. Ti ljudje so pogosto hodili okoli poslopja komande mesta ter štaba savske divizijske oblasti in spremljali na skrivaj generale pri njihovih pohodih po ulicah, niso pa našli primerne prilike, da bi svoj zločin izvršili neovirano.

Atentata na kapetana Kaladina

Pred mesecem je bil težko ranjen v Istrski ulici konjeniški kapetan Kaledin, poveljnik konjeniškega eskadrona. Napaden je bil nenadoma od skupine mladih ljudi, ki jih ni poznal in ki so oddali nanj več revolverjskih strelcev. V prvem hipu se je mislilo, da je atentat delo komunistov, v odkritem teroristične organizacije pa so ugotovili, da je bil tudi ta zločin delo zarotnikov, zbranih okoli Cvetka Hadžije, Jelašića in dr. Mačka.

Atentat na kapetana Kaledina so izvršili Ivar Stjepan Matković, Filip Paver, Pavel Margetić, Vitomir Kremzir, trgovski pomočnik Ivan Ban in mesar Ivan Strtak, bivši predsednik omladinske organizacije HSS v Kustošiji. Ti so čakali v zasedi na generala Belimarkovića, ker ga pa niso mogli izslediti, so sklenili, da ubijejo prvega oficirja, ki ga srečajo, in prično tako svojo serijo atentatov.

Skupina s peklenjskimi stroji

Poleg teroristične skupine, ki bi imela pomoriti vplivnejše osebnosti, je obstajala tudi druga skupina za atentate s peklenjskimi stroji. V tej skupini je bil glavni član in vodja Ivan Bernardić, ki je za svoje delo prejemal navodila od Jelašića in Cvetka Hadžije. Ta skupina je izvršila meseca junija neuspešni atentat na OSE na glavni zagrebski progi pri Veliki Gorici. Položili so na progo peklenjski stroj, ki pa ni eksplodiral. Izvršili so tudi atentat na orožniško vojašnico in pripravili za 17. december atentate s peklenjskimi stroji na vlak s poklonitvenimi deputacijami, na udeležnike slovesne službe božje v zagrebski katedrali ter v hotelu »Esplanade«.

Propaganda proti naši državi v inozemstvu

Ko je v Zagrebu nastala afera s Hrvatsko seljačko zadružno banko, sta pobegnula preko meje Košutić in Krnjević, člana bivšega vodstva razpuščenega HSS, ki sta bila v prvi vrsti kompromitirana z nečestnimi posli v omenjeni banki. Njima se je pridružil novinar Cihlar, bivši urednik nekdanjega dnevnika »Hrvata«.

Z Dunaja je Cihlar potoval v Budimpešto, Trst in Rim ter organiziral novinarsko kampanjo proti naši državi, ki sta jo zlasti rada prevzela italijanski tisk in del madžarskega tiska. Glavni vodja in pomočnik Cihlara v pripravljanju te kampanje proti Jugoslaviji je bil italijanski novinarski ataše na Dunaju Italo Zingarelli. Potom njega je Cihlar uspešno stopiti v zvezo z listoma »Popolo di Trieste« v Trstu in »Littorio Adriatico« v Zadru. Nadalje

je našel pomočnike v listu »Magyar Orszagu« ter sofijski »Makedoniji« Zingarelli, ki je delal s skupino zarotnikov proti naši državi z Dunaja, je odpotoval pred nekaj dnevi v Sofijo, da poleg drugega pripravi tudi otvoritev nove kampanje proti nam s pomočjo gotovih bolgarskih listov, ki podpirajo komite Vanče Mihajlova.

Zveze iz Italije in Madžarske

Po povratku dr. Pavelića meseca aprila na Dunaj iz Sofije, kjer je Vanča Mihajlova in drugim voditeljem makedonstvuših obljubljal, da bo delal ilegalno in s terorjem proti naši državi, se je pričelo formiranje atentatorskih skupin. Navodila, ki jih je prejel od bolgarskega komiteja, je Pavelić potom Perčeca poslal na Reko, od tu pa so bila pošiljana po njegovih zanesljivih ljudeh preko Sušaka v Zagreb Jelašiću, Hadžiji in dr. Mačku. Preko Reke so bili poslani prvi revolverji, s katerimi so se oborožili člani atentatorskih četvork. Druga zveza je vodila iz Madžarske preko sela Kloštarja v srežu Gjurjevcu. S pomočjo teh zvez se je poleg orožja in navodil pošiljal tudi denar iz inozemstva za izvrševanje teroristične akcije.

»Reunija«

Vsi ti razorni elementi, ki so stopili v tujo službo za delo proti svojememu narodu in svoji državi, so bili večinoma zbrani v društvu »Reunija«, v katerem so bili najbolj zagriženi francoski in vsi, ki so žalovali po habsburški Avstriji, ter nekateri skrajni levičarski elementi iz bivše HSS. Predsednik »Reunije« je bil Cvetko Hadžija. To društvo je bilo v pričetku prijavljeno pod drugim imenom, ker pa policija ni odobrila pravil, se je pretvorilo v ilegalno. V družbi teh ljudi so pogosto videli Jakoba Jelašića in Vinka Begića. Razvneli so mržnjo med mladinci proti režimu in državi. Poskušali so rovariti tudi v vrstah Hrvatskega Sokola, toda večina te sokolske organizacije je bila lojalna in za državo, tako da so teroristi grozili s smrtjo tudi dr. Hofferju, voditelju Hrvatskega Sokola, ki se je udeležil poklonitvene manifestacije 17. t. m. v Beogradu.

Poizkus samomora Vilka Begića

V teroristični organizaciji je igral vidno vlogo bivši avstro-ogrski podpolkovnik Vilko Begić, znan še od prej po svojem delu proti naši državi. Ko so ga prijeli ter zaprli in ko je videl, da vsled očitnih dokazov ne more zanikati svoje udeležbe, je vse priznal. Odkril je dejstva o finansiranju teroristične organizacije, nabavi revolverjev in izdelavi peklenjskih strojev. Ker je čutil vso težo svoje krivde, je pri zasliševanju skušal izvršiti samomor z žepnim nožem, vendar pa se je le neznačajno poškodoval.

Kako je bil aretiran dr. Maček

»Politika«, ki objavlja prav tako razne podrobnosti o odkritju teroristične organizacije, poroča o aretaciji dr. Vlastka Mačka naslednje:

Ko so bili skoraj že vsi mladinci v zaporu in ž njimi tudi Jelašić in Begić, je policija sklenila, da aretirata tudi dr. Mačka, ker so aretiranci trdili, da so od njega prejeli denar in da je vedel, za kaj je ta denar dajal. Dr. Maček, na katerega je policija pazila po poostrenih odredbah, je bil takoj po aretaciji Cvetka Hadžije pozvan na policijsko preteklo soboto ob 10. dopoldne. Ko ga je policijski uradnik vprašal, ali je dal denar za teroristično organizacijo, je to na kategoričneje zankal. Ko so mu prečitali izpovedi posameznih aretirancev, je izjavil, da vanje ne veruje in da niso točne. Nekaterih oseb, ki so ga obremenjemale, ni hotel poznati. Policijski uradnik je pred dvema pričama poklical pred dr. Mačka vpočlenega avstrijskega podpolkovnika Vilka Begića, ki je na vprašanje policijskega uradnika pomnil pred dr. Mačkom, da mu je on dal denar. Dr. Maček je nato protestiral trčeč, da je

bil Begić prisiljen tako govoriti, nakar je policijski uradnik ponovno pozval Begića, naj ponovi svojo izpoved. V tem trenutku je Begić stopil k mizi šefa policijske policije dr. Horvata ter zagrabil za mal nož za ščenje svinčnikov in skušal s njim izvršiti samomor. Zaradi tega incidenta je bila konfrontacija med dr. Mačkom in Begićem prekinjena ter odločeno, da se dr. Maček prične v zaporu in da se preiskovalni spis izroči takoj sodišču, kar se je tudi zgodilo. Kakor znano, je sodišče odobrilo pritvor dr. Mačka, ki se sedaj nahaja v sodnih zaporih.

Sprejemi poklonitvenih deputacij

Beograd, 27. decembra. V Beograd je došel predsednik cetinjske občine Toma Milošević v svrhu dogovora s predstavniki beograjske občine za ureditev vsega potrebnega za prihod zastopnikov iz zelske banovine. Istotako je došel v Beograd predsednik banjaške občine, da uredi vse potrebno za prihod poklonitvenih deputacij iz vrske banovine. Deputacije iz teh dveh banovin bodo prišle v Beograd v soboto 28. t. m. z dvema posebnima vlakoma. Program za njihov sprejem bo isti, kakor je bil določen za sprejem deputacij vardarske in moravske banovine.

Beograd, 27. dec. Iz Pariza poročajo, da prinašajo vsi francoski listi poročila o velikih svečanostih, ki so bile prirejene v Beogradu ob priliki prihoda raznih poklonitvenih deputacij. »Tempe« poroča obširno o avdienci deputacij vardarske in moravske banovine ter poudarja, da jim je bil prirejen prav tako pristen sprejem kakor deputacij iz hrvatskih krajev. Listi objavljajo izvečke govorov, ki so bili ob tej priliki izrečeni, predvsem pa kraljev govor poklonitvenim deputacijam.

Zagrebska zahvala Beogradu

Beograd, 26. decembra. AA. Zagrebski župan dr. Srkul je poslal po povratku v Zagreb predsedniku beograjske občine tole brzojavko:

»Gosp. Milošu Savčiću, predsedniku beograjske občine, Beograd. — Po povratku v Zagreb hitim, da se vam še enkrat iz srca zahvalim za topli in bratski sprejem, ki ste nam ga priredili Vi in Vaši somestani, ter se vas toplem spominjam. — Dr. Stjepan Srkulj, načelnik mesta Zagreb.«

Avtorski zakon uveljavljen

Beograd, 27. decembra. Današnje »Službene novine« objavljajo zakon o zaščiti avtorskega prava. Zakon stopi z današnjim dnem v veljavo. Nadalje objavljajo »S. N.« pravilnik o izvrševanju invalidskega zakona.

Profesorska imenovanja in premetitve

Beograd, 27. decembra. Današnje »Službene novine« objavljajo ukaz, s katerim se premešča med drugimi: profesor II. realne gimnazije v Ljubljani dr. Pavel Brežnik na I. moško gimnazijo v Beogradu, profesor realne gimnazije v Novem mestu Anton Sovre na I. realno gimnazijo v Ljubljani, profesor gimnazije na Sušaku Ljuba Červac na II. realno gimnazijo v Ljubljani in profesor realne na Sušaku Ernest Sernee na realko v Ljubljani.

Normalni promet na železnicah

Beograd, 27. decembra. Prometno ministvo objavlja, da so vse proge očiščene in po vsej državi vpostavljen normalni promet.

Tegobe zime

Solun, 27. decembra. V Trakiji in Makedoniji divja že tri dni strašno neurje. Snežni meteži menjavajo z nalivi. Trakija in Makedonija sta docela izolirani. Vse prometne zveze so prekinjene. Posameznim krajem grozi lakota, če ne bo uspelo še pravčasno organizirati dovoza živil. Reka Strumica je prestopila bregove in poplavlja vso okolico.

Znižanje davkov v Franciji

Pariz, 27. decembra. Komisija finančnega odbora francoske zbornice je sestavila zakonski načrt o znižanju davkov. Načrt bo predložen zbornici v odobritev še pred koncem tega meseca, tako da bo znižanje stopilo v veljavo že s 1. januarjem.

Brezposelnost v Angliji

London, 27. dec. AA. Dne 16. decembra je bilo v Veliki Britaniji 1,300.000 brezposelnih, to je 22.500 manj kakor lani.

Razkol v avstrijskem »Heimwehru«

Izključeni minister Schumy je pričel organizirati »Bauernbund« — Tudi krščanski socialci snujejo svoj samostojni »Freiheitsbund«

Dunaj, 27. decembra. Borba, ki se je vnela v »Heimwehru« po izključitvi ministra Schumyja, je zavzela zelo velik obseg ter vse kaže, da bo prišlo v kratkem do poenotitve razkola v tej desniciarski bojni organizaciji. Minister Schumy je imel po izključitvi v Celovcu na nekem shodu dolg govor, v katerem je obrazložil svoje stališče in opozoril na to, da je nastopil proti »Heimwehru« tisti hip, ko je spoznal, da ima namen, voditi nezakonito borbo tudi proti sedanjim vladam. Posebno ostro je nastopil proti politiku nekaterih voditeljev »Heimwehra« voditi zunanjo politiko, zaradi česar se je tem tako zameril, da so izposlovali njegovo izključitev.

Po izključitvi iz »Heimwehra« je pričel minister Schumy takoj z organiziranjem »Bauernwehra«, ki je ustanovil svoje prve

organizacije že na južnem Štajerskem ter bo razširila delovanje v kratkem tudi na vse ostale zvezne dežele.

Proglas, ki so ga izdali ustanovitelji te organizacije, kaže, da zasleduje nova organizacija povsem druge cilje kot »Heimwehr«, ker zavrača misel na diktaturo, beldisi že levičarsko ali desničarsko in ugavavlja, da kmetsko prebivalstvo s skrbjo zasleduje pota, ki jih je ubralo vrhovno vodstvo »Heimwehra«. »Bauernwehr« bo šla roko v roki z legalno vlado in poskrbela z vsemi sredstvi za to, da se bodo izjalovili vsi naklepi proti novi ustavi ter demokratični republiki.

Razen tega je ustanovila krščansko-socialistična stranka tudi svoje lastne bojne organizacije po imenu »Freiheitsbund«, ki bo delal sporazumno z »Bauernwehrom«.

Francoski parlament o evropski uniji

Herriot o potrebi ustanovitve evropske unije — Debat o Youngovem načrtu

Pariz, 27. decembra. Zbornica je večeraj nadajevala debato o proračunu zunanjega ministrstva. Poslanec Herriot je poudarjal med drugim, da je treba plemeniti načrt evropske federacije kmalu uresničiti na podlagi enakosti in svobode, pri čemer naj bodo malim narodom priznane iste pravice kakor velikim. Zunanji minister Briand je pripomnil, da je ideja evropske unije nasprotna misli o ustanovitvi carinske zveze. Herriot je izrazil mnenje, da je izvedba tega načrta neobhodno potrebna, če moče Evropa spriti moči Amerike postati njena kolonija. V ostalem so tudi strokovnjaki Youngovega načrta večkrat poudarjali potrebo evropske unije. Govornik je čestital Briandu, da je predlagal evropskim narodom združitev. Društvo narodov zaradi te pobude ni treba biti v strahu. Pri tem je spomnil Herriot na dejstvo, da je v Zenevi predlagal protokol, ki naj bi potrdil tesno združitev razsodiščnega postopanja, varnosti in razorožitve. V tem, je naglašal Herriot, se strinja francosko naziranje z zgodovino in logiko. Herriot je v nadaljnjem odobravaj Briand - Kelloggovo pogodbo in izrazil upanje, da ta pogodba ne bo zasledovala

ženevskemu protokolu nasprotnih ciljev.

Poslanec Dubois, bivši predsednik reparacijske komisije, je izjavil, da je odvisna izpraznitev Porenja še od reparacijske komisije, ki ima vsa pooblaštila za kontrolo, če bi Nemčija ne izpolnjevala popolnoma svojih obveznosti. Youngov načrt je dosegel predvsem komercializacijo nemškega dolga, kar pa še ne pomeni končno veljavne rešitve problema dolgov. Na drugi strani pa Francija zatira vse možnosti take kontrole. Dubois je očital, da se reparacijska komisija postavlja v stran, daš je element kontrole in sankcij napram Nemčiji. Končno je izrazil govornik bojazn zaradi izpraznitve Porenja. Zunanji minister Briand je pripomnil, da je efektivno stanje sedanjih zasedenih čet popolnoma identično s prvotnim efektivnim stanjem.

Ministrski predsednik Tardieu je odgovarjal na kritiko glede na Youngov načrt. Vlada posveča vso skrb rešitvi izredno važnih mednarodnih nalog ter se ne bo spustila v nejasnosti in dvomnosti, ki bi dejale pozneje povod za debate. Vlada bo prevzela svojo odgovornost, toda zahteva, da tudi zbornica prevzame svojo odgovornost nase.

Požar v Beli hiši

V božični noči je požar uničil uradne prostore ameriškega predsednika — Škodo cenijo na 70 milijonov dolarjev

Washington, 27. decembra. V noči od 24. na 25. t. m. je znamenita washingtonska Bela hiša, rezidenčna palača vsakokratnega predsednika Zedinjenih držav, postala žrtev požara. Le malo je manjkalo, da znamenita stavba ni bila docela uničena. Ogenj je nastal v enem delu palače, kjer so nameščeni uradi predsednika Hooverja. Izbruhnil je v času, ko so bili prebivalci Bele hiše zbrani okrog božičnega drevesa, tako da so požar zapazili šele tedaj, ko so švigali plameni že visoko v zrak in so zajeli skoraj že ves severni trakt. Naglo alarmirani gasilci so prihiteli takoj na pomoč, a le z največjim trudom se jim je posrečilo, da so ogenj proti jutru lokalizirali. Vsi uradni prostori so uničeni. Kolikor jih ni uničil ogenj, so bili razdejani pri gasilski akciji. Med uničenimi akti je mnogo važnih spisov mednarodnega značaja, ki jih sploh ne bo mogoče nadomestiti. Materialna škoda je cenjena na 250.000 dolarjev brez umetnin, ki so bile nameščene v posebnih prostorih in ki jih cenijo strokovnjaki na milijon dolarjev. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno.

Odkup solunske železnice

Beograd, 26. dec. M. Grški list »L'Progress«, solunsko informativno glasilo poroča, da so grški oficijelni listi objavili besedilo grško jugoslovanske konvencije o odkupu železniške proge Solun-Gjevgelija, ki sta jo 17. marca t. l. podpisala v Zenevi jugoslovanski minister dr. Kosta Kumudri in grški minister Karapanos. Grška vlada ima plačati jugoslovanski vladi za odkup te železnice 20 milijonov francoskih frankov v dveh obrokih, in sicer 10 milijonov po podpisu sporazuma, drugih 10 milijonov pa leto dni po izročitvi prvega obroka. Odkupnina se ima plačati v Beogradu.

Nagel vremenski preobrat

Ljubljana, 27. decembra. Med božičnimi prazniki je po vseh krajih dravske banovine pritisnil precejšen mraz, tako da je temperatura znatno padla pod ničlo. Včeraj in na božič je termometer kazal še od -3 do -10 C. Čez noč pa je nastal vremenski preobrat ter se je temperatura dvignila večina nad ničlo. Splošno je variala od +1 do +5 C, le v Bohinjski Bistrici, Dravogradu, Ljutomeru in v Prekmurju je živo srebro v termometru bilo še pod ničlo. Najvišja temperatura je bila na Jesenicah +5 C. Po važnejših krajih dravske banovine je bilo davi naslednje termometersko stanje: Kranjska

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.74, Berlin 13.4225 -13.5075 (13.4975), Bruselj 7.8877, Budimpešta 9.8794, Curih 1094.4-1097.4 (1095.9), Dunaj 792.03-795.03 (793.53), London 275, New York 56.22, Pariz 222, Praga 169.29, Trst 294.80.

ZAGREBSKA BORZA.

London 275.00, New York 56.24, Pariz 221.85, Milan 294.90, Curih 1095.90, Berlin 1349.50, Dunaj 793.125, Praga 167.80, Efekt: pos. 85.25, vojna šoda 437.488.

INOZEMSKJE BORZE.

London 25.0925, New York 514.00, Pariz 20.2625, Bruselj 71.98, Milan 26.9025, Madrid 70.00, Amsterdam 207.55, Berlin 123.15, Dunaj 72.41, Beograd 9.12875, Praga 15.265, Bukarešta 3.075, Sofija 3.72, Varšava 57.75.

Mož, ki se ni nikoli udal

Bivši minister Ivan Pucelj o msgr. Tomu Zupanu — Klanjal se je samo Bogu, služil samo narodu

Ljubljana, 27. decembra.

Leta 1888. so Alojzevišniki pridelili slavnostno akademijo. Če se ne motim, so jo ponovili za gimnazijce in k tej predstavi so vlekli starejši tovariši z gimnazije tudi mene, učenca četrtega razreda ljudske šole na Grabnu. Med občinstvom sem najzgovornejši motril tedanjega vodjo semenišča Tomo Zupana. O slednjem so vedeli praviti tovariši polno lepih stvari in zato se mi je njegov lik utisnil globoko v spomin.

Zato je razumljivo, da sem bil naslednje leto, vstopivši v prvo gimnazijo in sicer v »paralelko«, najbolj vesel med vsemi profesorji kateheta, ker ta je bil baš vodja Alojzevišča, moj »stari znanec« s predstave tam iz prve vrste gostov zasledeni sedežev, msgr. Tomo Zupan. In simpatije, zajete iz lastnega opazovanja in pripovedovanja drugih, so se zgoščevale, večale in rastle. V ljudski šoli smo bili do tedaj dečki navajeni, da so gospod katehet prihajali v šolo vedno s palico, eden — bog mu daj dobro! — je običajno vračajoč se od maševanja pri podružnici na Vel. Slevici, vselej urezal smrekovo korenino in jo lepo obelil in kadar jo je rabil, je kar žvižgalo. In to je bilo jako pogosto. Zdad pa smo kar naenkrat imeli pred seboj izrednega moža. Gorje, če se je kdo spozabil, pa si privoščil — misleč, kakor poprej v ljudski šoli, da je veroukova ura tudi se za kaj drugega — morda kakšno dečjo neumnost. Padalo je zgoščeno in sarkastično, pa brez palice. Toda zaleglo je! In naj je bil grešnik se tako otročji in neumen — o hudobiji pri teh letih ne more biti govora! — jedka in duhovita pridiga gospoda profesorja verouka, ki je streznila in spametovala. Spoštovanje je rastle. K temu, kar smo videli v šoli, smo dodali še ono, kar smo izvedeli iz Alojzevišča in kar smo slišali zunaj. Vedeli smo že takrat, da ga vlada ne vidi rada zaradi njegovega narodnega dela in da ga tudi v škofiji nimajo posebno radi, ker se nikoli ne udal. Saj veste, da je vsak mlad fant revolucionar in mislite si lahko, da nam je to najbolj ugalalo.

Zdad je menda ravno štirideset let, ko nam je razlagal v šoli — božja pola. Živahno korakajoč ob šolskih klopih, roke sklenjene na hrbtu, v škripanju čevljev, je gledal večino pred vseh, ter se le od časa do časa ozrl po nas, če dovolj pazno poslušamo. Še danes ga vidim takšnega pred očmi, karkoli se spominam nanj. Z izbranimi stavki, v čisto samosvojem slogu nam je tolmačil posebne milosti nekaterih cerkva ter delal primere med zdravilnimi rastlinami in navadnimi, med zdravilnimi studenci in vodami in običajnimi. V predzadnji klopi je sinček ljubljanskega čevljarja glasno zazdehal. Gospod profesor je to opazil in predavanje je krenilo čisto mirno v druge primere. Rekel je približno: »Tudi ljudje nismo vsi enaki. In tudi z vami bo tako. Pri nekaterih se bo šli v starejšem posrečilo, da nekaj koristnega ali celo prav dobrega napravijo iz vas, pri drugih pa se bojim, da ne bo mogoče napraviti ničesar.« — Vsi smo zamerili tištemu čevljarjevemu sinu, gospoda profesorja pa smo imeli še rajši. Takrat sem sklenil, da poprosim za sprejem v Alojzevišče in ko se je približal konec drugega šolskega leta, sem vložil prošnjo na »knj. škofski študijski ordinarijat«. Prošnja je bila ugodno rešena, še zdaj jo hranim doma za spomin in tudi že knjig sem bil nakupil za tretjo ter se o političnih že mučil z grščino.

Tedaj pa se je zgodilo nekaj usodepolnega. Ne vem več kdo in ne kje mi je bil povedal, da naš profesor verouka msgr. Tomo Zupan ne bo več vodja Alojzevišča, nego da bodo dobili tja nekoga »iz lemen-

tac. In Alojzevišče, mimo katerega sem prehodil, kakor mimo obljubljenega dežele, mi je postalo na mah zoprno. Takšne so pač otroške duše v teh letih! In zoprno so mi postali tudi vsi tisti, o katerih smo govorili, da so to povzročili. Materi pa sem dejal, da v Alojzevišče ne grem. Njej, ki se je bila med tem drugod poučila o kolegiju in je preko njega gojila tiho nado, da morda tako venoar le postanem »gospod«, je spitalo zdad vse upanje po vodi. »Veš kaj?« — je rekla — »jaz tako nisem zdrava, kaj?« — »hoš pot kal po svetu, ostani doma!«

Ostal sem doma. In v tistih letih, ko postaja možko bitje iz dečka fant in iz fanta mož, sem se ob vseh sličnih prilikah, ki spomin nehoti navežejo na sorodne dogodke in osebe, spominjal gotovo tudi moža, ki se nikoli ne udal, kakor so mi pravili tovariši o bivšem vodji Alojzevišča.

Pred dobrimi tremi leti, ko sem bil drugi na položaju ministra, dobim med obilno vsakdanjo pošto tudi drobno pismoce z Okroglega pri Kranju. Pisal mi je sedem in osemdesetletnik, moj nekdanji profesor verouka preč. msgr. Tomo Zupan. Jasna, krepka pisava, kakor da je pero sukala roka mladeniča, samonikel in originalen slog moža, ki se nikoli ne udal. Poslil me je pomoči za gorenjske kmete, ki so tisto leto tako strašno trpeli pred požigi in požigovalci. In s koliko toplino in sočutjem svoje bogate duše se je zavzel za siromašne pogorele in za one, ki v strahu še trepetajo. Dosti sem vedel o njem v 41. letih, toda s te strani ga še nisem poznal. To je bila popolnoma nova struna. Stvar ni spadala v moje področje; s polno paro pa sem se spravil na delo pri mojem kolegu — ministru, ki je imel brigo za te stvari; žal, našel sem malo razumevanja!

Eno bi ob devdesetletnici sivolasega msgra rad poudaril in sicer ono, kar mi je na njem najbolj imponiralo, to je: njegov značaj. Slovenci smo številčno mal narod, a pesnikov in pisateljev, umetnikov, kritikov in politikov pa kot nikjer nikoli! Na močnih, neuklonljivih značajih pa smo jako revni in šibki. To je naša velika narodna nesreča. Vsa doba do najnovejših dni nam zgovorno to priča. Imeli smo vse preveč petoliznikov in servilnih solzislavov, oportunistov in spekulantov, pa le malo, prav malo trdnih in odločnih mož. Videl pa sem v življenju, da ima življenje naroda dostiokrat več koristi od tistih, ki se odločajo, ne po razumu, pameti, računom in znanju, nego po značaju in prepričanju. In močnatost Tomo Zupana je bila izklesana iz takšnega granita. Malo, malo poznam imen, ki bi jih s tako mirnim prepričanjem poslal ob stran našemu Retenčanu Francetu Levstiku, kakor to lahko storim s sivolasim devdesetletnikom z Okroglega. Klanjal se je samo Bogu, služil samo narodu! Zavedal se je, da je človek največja vrednota na svetu in da je človekovo največje bogastvo svoboda. Svoboda pa da potrebuje zato, da se more polno izživeti ne zase, nego na korist celote, pred vsem svojega naroda. Samo delo za druge, je delo, ki ima resnično ceno, vse drugo je zapravljanje časa in energije. Tako sem ga gledal in takšnega poznal. In takšnega naj ima pred očmi naša mladina, če hočemo, da bo življenje slovenskega naroda še dolgo in blagoslovljeno!

Ivan Pucelj,

Ta članek je bil namenjen jubileju msgra Tomo Zupana, pa smo ga morali zaradi pomanjkanja prostora v sobotni številki izpušiti.

Ameriški Slovenci so dobili gledališče

Velik izlet v staro domovino in udeležba pri odkritju Cankarjevega spomenika na Vrhniki

Chicago, 10. decembra.

»Slovenskemu Narodu« smo zelo hvaležni za njegov članek »Dragi Slovenci v Ameriki«, v katerem je ošibal postopanje bivšega poslanca in delavskega zapužnika M. prosečnega ameriške Slovence dolarjev, da se reši 20.000 (!) slovenskih vojni ujetnikov v Rusiji in pomaga Slovincem v Italiji. M. je naslovil svojo prošnjo na glavnega urad Slo. narodne podpore jednote in ta je odredil, da jo priobči »Prosveta«. V bodoče bo uredništvo »Prosvete« skrbelo, da ne pride v list nobena prošnja iz stare domovine, če ne bo podpisana po osebi ali organizaciji, ki jo poznamo in na katero se lahko zanesemo.

Poročali smo vam že, da se bo vršil prihodnje leto velik izlet SNPJ v staro domovino. Po prijavah sodeč bo toliko izletnikov, da se bo moral izlet vršiti na več parnikih. Ker so nekateri izrazili željo, da bi se odpeljali že meseca maja, je izletni urad SNPJ določil, da odpotujejo izletniki v treh skupinah in sicer prva 28. maja na »Aquitanijski«, druga 28. junija na »Mauretanijski«, tretja pa 7. julija na »Aquitanijski«. Izletniki potujejo v stari domovini korporativno Vrhniki, kjer se bo vršilo odkritje Cankarjevega spomenika, za katerega so ameriški Slovenci zbrali največ prispevkov. V časopisih smo brali, da je žirija prisodila pri presoji osnutkov za Cankarjev spomenik prvo nagrado kiparju Dolinarju. Ker se sedaj ničesar več ne sliši o spomeniku, smo radovedni, ali se je delo že oddalo in do kdaj bo gotovo.

Pred dnevi so otvorili milvaški Slovenci impozanten narodni dom, eno najlepših trgovskih stavb milvaškega prekmestja West Allisa. Prvi ukrepi za zgraditev posloja so bili storjeni pred dvema

letoma. Idejo je sprožil trgovec John Ocvirk, predsednik Six Point Realty družbe, katere last je narodni dom. Družba je kupila stavbišče od West Allisa za 35.000 dolarjev. Stavbišče je bilo prodano pod pogojem, da postavi družba poslopje, ki bo stalo najmanj 200.000 dolarjev. Družba je zadostila kupni pogodbi, ker je stalo poslopje s stavbiščem vred 335.000 dolarjev. V poslopju se nahaja v pritličju gledališče in 7 trgovskih lokalov, v prvem nadstropju pa 17 prostornih sob za urade. Najlepši del poslopja je gledališče, zares monumentalno delo! To je razvidno zlasti, ko stopi človek v sprejemno sobo (lobby), podobno majhni gotski katedrali. Nič manj čarobna ni notranost gledališča, nedvomno eno najlepših na srednjem zapadu. Medroželeni obok v poltemni atmosferi napravi vtis, kakor da si pod jasnim nebom sredi polarne noči.

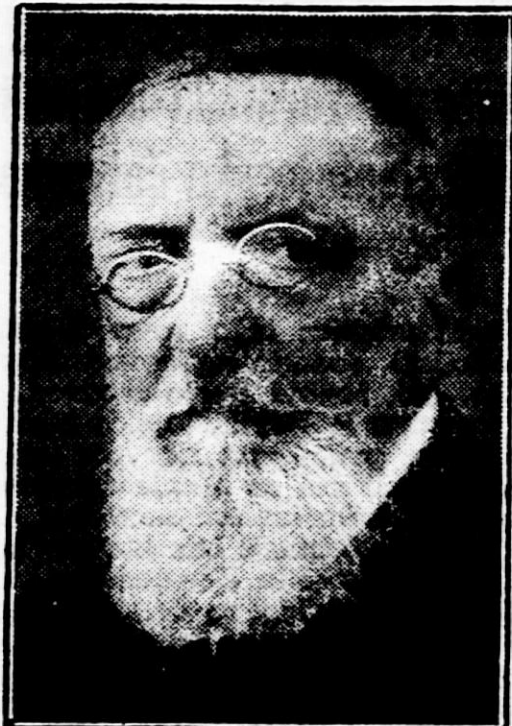
Gledališče je bilo oddano v najem za 15 let Fox Theater družbi.

O petih zastrupljenih delavkah, ki so med vojno postale žrtve radija pri slikanju žepnih ur v delavnici United States Radio družbi in so prejele od vseh vsaka po 10.000 dolarjev odškodnine, vrh tega pa še letno po 600 dolarjev do smrti, je svojčas poročalo tudi časopisje v Jugoslaviji. Ravno danes so stale štiri umirajoče ženske ob odprtih grobu, v katerega so položili truplo Quinte Mac Donaldove, ki je prva podlegla zastrupljenju. Bil je mučen prizor na pokopališču, ko so štiri bolne sestre, ki vsak čas pričakujejo smrti, sprejemale svojo sestro v trpljenju k zadnjemu počitku. Ena teh, miss Katherine Schaub iz Newyorka, je omedlela in so jo morali hitro odpeljati. Druga, Albina Larice iz Orangeta, že dolgo šepa. Radij ji gloda levo no-

go, ki je že za štiri palce krajša od desne. Tretja, Ena Huseman iz Hillsida, ima ravnjedenogo. Četrta, miss Grace Freyer iz Orangeta, ima ves skazen obraz. Radij ji je razjedel malone vso spodnjo čeljust.

Karel vitez pl. Strahl

Na Sveti večer ob 78. je na svojem gradu v Stari Loki pri Škofji Loki po dolgotrajnem bolehanju umrl Karel vitez pl. Strahl, viš. sodišča svetnik v p. in lastnik daleč čez meje države znanih umetninskih zbirk, ki hranijo za našo kulturno in umetnostno zgodovino neprecenljive objekte. Kljub slabotni telesni konstituciji, saj je vse svoje življenje trpel na skrčenju žolodca, da je živel pravzaprav le od koruznega močnika in podobnih preprostih domačih jedil, se je celo vodenici upiral nad eno leto, vendar je pa do zadnjega tedna hodil okrog in čital. Zadnje tedne je bil tako slaboten, da ni več mogel niti držati žlice niti pisati in je svojo čestito jubilejnost msgr. Tomu Zupanu, ki smo jo objavili v soboto, moral diktirati. Ker ni imel normalno razvitih pupil, je bil napol slep in je

čital le z največjim naporom. Pokojni je bil lastnik znamenite galerije in največji prijatelj slik, a jih je mogel občudovati le košček za koščkom iz največje bližine, če je z roko zasenčil slabe oči. Pa še takrat je videl nezmaten košček pred seboj le, če je svetloba pravilno padala na objekt. Vendar je pa ta ubogi, plemeniti stopec prevel mnogo iger iz nemščine in prepisoval vloge za diletantski oder, ki ga je ustanovil svojim vaskim sosedom, napisal jim je nešteto prošnje in priitožbe, opravil vsa dela, ko so si gradili vodovod, in svetoval ter pomagal, kakor more le poštenjak zlatega srca.

Vitezi Strahli so se pred dobrimi sto leti naselili pri nas, ko je vzel Anzelhm — ne Avelin, kakor je zgrešil tiskarski škrt v današnjem »Jutru« — hčerko ustanovitelja sitarske obrti, Jožefa Demšarja.

Po babici je bil torej pokojni slovenske krvi, kot Strahl pa potomec stare nemške plemiške rodbine iz Erfurta. Vedno je spoštoval tudi slovenski narod ter se iz vsega srca veselil našega napredka.

Njegov oče Edvard je igral veliko vlogo v političnem življenju šestdesetih let minulega stoletja. Čeprav je zaradi bolezni v grlu govoril le šepetaje, da si je našel pesvdomin Edvard Stumm, vendar je veljal za odličnega govornika v deželnem zboru kranjskem, kjer je bil tudi namestnik dež. odbornika. Zelo mnogo se je pa udeleževal kot publicist in posebno so znani njegovi duhoviti politični epigrami. Napisal je mnogo dobrih pesmi in izvrstno prevodel skoro vsega Prešerna v nemščino. Največje zasluge si je pridobil z ustanovitvijo galerije in s svojim malim delom »Kunststunde Krams«, ki je temelj naše umetnostne zgodovine.

Galerijo je v glavnem zbral pod očetovalim vodstvom mladi Karel, ki jo je vzdrževal in upravljal vse svoje življenje z največjo pijačeto.

Pokojni se je posvetil sodni službi in je služboval v Ljubljani. Dobrih vseh na Koroskem, v Brežicah ter zopet v Ljubljani, kjer je kot svetnik viš. dež. sodišča stopil v pokoj. Kot uradnik je povsod vedno odkrito kazal svoje velike simpatije do Slovencev in priznaval naše pravice do jezikovne enakopravnosti.

Dopolnil je skoraj 80 let in na sv. Stefanu so ga pokopali na staroškem pokopališču poleg soproge pod skromno ploščo, ki si jo je pripravil. Čeprav njegovi predniki leže pri Sv. Krištofu v Ljubljani, je on hotel ostati med svojimi najboljšimi prijatelji — kmeti.

Umrli je največji idealist, kavalir in demokrat — umrl je zadnji vitez Strahl.

Z njim je ugasnil rod, ki je nad sto let deloval na gospodarskem in kulturnem polju za naš napredok.

Vitezi Strahli so tudi v slovenski zgodovini zabeleženi s črkami priznanja in hvalečnosti. Slava jim!

Radioprogram

Radio-Ljubljana

Petek, 27. decembra.

13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio-orkestra; 18.30: Zadrzno gospodarsko predavanje, dr. Valentič; 19: Gospodinska ura; 19.30: Italijanska, dr. Leben; 20: Flauto solo koncert s klavirjem, igra g. Jermol, spremlja g. Kogoj; 21: Koncert radio-orkestra; 22: Časovna napoved in poročila; napoved programa za naslednji dan.

Sobota, 28. decembra.

12.30: Reproduciran glasba; 13: Časovna napoved, borza, reproducirana glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio-orkestra; 18.30: Esperanto, g. Herkov; 19: Nemščina, prof. dr. Grafenauer; 19.30: Delavska ura; 20.30: Varietetni večer; a) Tercet šiška; b) Slovenske narodne pesmi poje gđ. Korenčanova; c) Valček koncert radio-orkestra; 22: Časovna napoved in poročila, nadaljevanje orkestra; 23: Napoved programa za naslednji dan.

Božič v znamenju tragedij, samomorov in pobojev

Dva samomora — Mnogo žrtev poledice — Težka avtomobilska nesreča — Junaki noža

Ljubljana, 27. decembra.

Prazniki so bili v Ljubljani brez posebnih dogodkov. Vreme je bilo prvi dan sicer izrazito božično, pač pa se je začelo kisati že na Stefanovo, ko smo dobili vlažno, pusto vreme. Ljubljanci, ki so sprlo neugodnega vremena za praznike, večinoma ostali doma, so napolnili gostilne, kavarne in kinematografe. Smučarji so bili nejevoljni, kajti snega je bilo za pičko ped — torej za smuko premalo. Bolje so odrezali drsalci, kajti drsalšice Ilirije je bilo oba dneva otvorenjeno in je bil led kljub južnemu vremenu prav dober.

V Ljubljani se oba dneva razen par manjših nesreč ni pripetilo nič posebnega. Zato pa se je več tragedij odigralo v neposredni ljubljanski okolici. Izvršena sta bila kar dva samomora, pripetila se je težka avtomobilska nesreča, v ljubljansko bolnico so pa prepeljali tudi več žrtev pobojev in pokoljev.

Žrtve poledice

Zamrznjena in poledenela tla so zahtevala za praznike več žrtev. Tako je v Selenburgovi ulici, ki je tudi sicer zelo gladka in spolzka, na božični dan tako nesrečno padla ga. Marija Govekarjeva, mati magistratnega nadsvetnika g. Frana Govekarja, da si je zlomila desno nogo. Z rešilnim avtom so jo prepeljali v ljubljansko bolnico.

Na Dolenjski cesti je padla mestna uboga Marija Vidovič tako nesrečno, da je zadobila težke notranje poškodbe. Tudi njo so morali z rešilnim avtom prepeljati v bolnico. — Poledica je zahtevala dve žrtvi tudi med železničarji. V Spodnjem Logu pri Litiji je progovni delavec Anton Klančar na progi padel in si zlomil desno nogo. — Še teža nesreča je doletela progovnega čuvaja Ivana Zimo iz Mošenj na Gorenjskem. Pri pregledovanju proge je nenadoma spodrsnil in padel tako nesrečno na glavo, da si je prebil lobanjo. Zlomil si je tudi desno nogo. Oba so prepeljali v bolnico.

Dva samomorila

Zdi se, da je pusto vreme učinkovalo tudi na dva fanta iz ljubljanske okolice, ki sta si v obupu končala življenje. Prvi je 18letni vrtnarski pomočnik France Gosar, baje uslužben pri vrtnarju Simencu pri Sv. Križu. Fant se je večeraj popoldne v Tomčevem ustrelil v glavo. Našli so ga nezvestnega, krogla mu je prebila senco in izstopila na temenu. Prepeljali so ga takoj z vozom v bolnico, kjer se pa ni več zavedel. Danes pomoči je zadobljeni težki poškodbi podlegel. Kaj je mladega in pridnega fanta gnalo v smrt, ni znano.

Drugi, ki se je naveličal življenja, je bil 18letni Ivan Strah, po domače Zimčev, sin znane gostilničarke v Zalogu. V sredo popoldne mu je mati naročila, naj gre po drva. Ker ga le ni bilo nazaj, je šla pogledat kje je. Našla ga je obešenega na vratih domačega hleva. Naglo je prerezala vrv, toda vsaka pomoč je bila zaman. Vzrok samomora ni znan. Pokojni je posejal kmetijsko šolo na Grmu in je bil znan kot eden najboljših dijakov.

Razne nesreče

V bolnico so oba dni prepeljali več žrtev nered. Rešila postaja je prvi dan intervenirala 12krat, drugi dan 5krat. Poleg že omenjenih ponesrečencev so prepeljali v bolnico tudi težko poškodovanega progovnega delavca Izidorja Brčarja iz Spodnje Kašlja pri Zalogu. Brčar se je na božični dan preveč napil. V mraku se je precej nasakan vračal po Dolenjski cesti proti Ljubljani. Blizu Rudnika ga je dohitel osebnih avtomobil in ga vrgel v stran tako, da je nezavesten obležal. Zadobil je težke notranje poškodbe, razbito ima vso glavo in menda zlomljeno tudi nogo. Prepeljali ga je bil v bolnico. Njegovo stanje je skoro brezupno. Sofer se je zglasil na policijski stražnici in izpovedal, da je neznanec v pijanosti tik pred Rudnikom skočil pod avtomobil, tako da voza ni mogel pravočasno ustaviti.

Ivan Demšar, sinček mizarja iz Stare vasi pri Zireh, se je večeraj popoldne sanjal. Nenadoma so se sanke prevrnile in fantiček je tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nogo. — Avgustu Hribarju, skupinovodji na glavnem kolodvoru, je brusilni kamen odletel v glavo in mu težko poškodoval desno oko. — Alojzij Jenko, posestnik iz Zgornje Bemika pri Kranju, je zašel z roko med slamoreznic, ki mu je odtrgala več prstov na roki.

Junaki noža

Na sveti dan in na Stefanovo je bilo kakor je menda to že pri nas tradicija tudi več pobojev, katerih žrtve so morali prepeljati v bolnico. Tako je nekdo v Kamniku pred gostilno »Amerika« napadel mešarskega pomočnika Ivana Slabajno in ga sunil z nožem v levo stran pri tik pod srce. Slabajno so težko ranjenega prepeljali v ljubljansko bolnico, za junakom noža pa poizveduje policija. Druga žrtev pretepa je bil dninar Ernest Sigmund iz Kočevske okolice, katerega je nekdo sunil z nožem v desno roko in mu prerezal žile. — V neki ljubljanski gostilni se je Peter Š. prepiral s svojo ljubico, ki ga je v razburjenosti sunila z nožem v levo roko.

Žive in mrtve putke v vreči

Na sveti večer je kmalu po polnoči v Timovem službovali stražnik na nočnem obhodu opazil sumljivega neznanca, ki je z večjo vročo na hrbtu naglo pred njim zavlil na dvorišče neke hiše in se skušal skriti. V vreči je precej živo in čulo se je glasno kokodajanje. Stražnik je

vprašal neznanca, kaj nosi v vreči in mož je odgovoril, da je našel na Opekarski cesti polno vrečo kokoši.

— Glej, glej, je menil stražnik, ti imaš pa res arčo. Tebi na sveti večer kar pečene piške lete v usta. Prijateljček, pojdi z menoj.

In je moral France Čuk, star znanec policije, ki je zlasti specializet za kokoši in kolese, na stražnico. Tam so odprli vrečo in našli v nji 12 mrtvih in pet živih putk. Policija je ugotovila, da je Čuk vlomil v kurnik posestnice Elizabete Habetove v Kopalniški ulici in ji odnesel 17 kokoši, katere je pobasal v vrečo. Vsem kokošim je zavlil vrat. Spoloma je začelo pet kokoši, katerim je vrat premalo zadrnil, glasno kokodati in to je postalo zanj usodno. Kokoši so bile vredne 600 Din. Sedaj bo policija Čuku zzzavila vrata.

Prijet defraudant

Pretekli teden smo poročali o pustolovcu, ki je na račun nekega trgovca z Dolenjske jemal pri raznih ljubljanskih trgovcih blago. Tako mu je nasleda trdka Meden, katero je osleparil za 3000 Din, ogoljufal je tudi trdiko Olup na Starem trgu ter poskušal svojo srečo pri »Elite« v Prešernovi ulici in pri Gospodarski zvezdi, kjer mu pa niso šli na lim. Policija je sedaj podjetnega sleparja izsledila v osebi Franca Malovrh, 28-letnega delavca iz Sv. Lovrenca. Izročila ga je sodišču.

Kristina

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Petek, 27. decembra 1929, katoličani: Ivan, pravoslavni: 14. decembra, Petoslav.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Divje orhideje. Kino Ideal: Njegov najboljši prijatelj. Kino Ljubljanski dvor: Po poti sramote.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Bohine, Rimska cesta; Lenšek, Resljeva cesta.

Prosveta

Drama

Začetek ob 20.

Petek, 27. decembra: Zaprto. Sobota, 28. decembra: Brez ljubezni. Red E. Nedelja, 29. decembra ob 15: Nevesta s krono. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven. Nedelja, 29. decembra ob 20: Naš gospod župnik. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven. Ponedeljek, 30. decembra: Zaprto.

Ljubljanska drama uprizori jutri Jan-kovičovo dramo »Brez ljubezni« za abonente reda E. Drama je pri premijeri, ki je bila kresna predstava tega dela, prav izvrstno uspela.

Nedeljski dramski repertoar. Ljubljanska drama uprizori v nedeljo 29. t. m. popoldne ob 5. uri Strindbergovo dramo »Nevesta s krono« v režiji g. Cirila Debeve, zvečer ob 20. uri pa izborno veselologo Naš gospod župnik v režiji prof. Šesta. Ob predstavi sta ljudski in velja jo znižane dramske cene.

Opera

Začetek ob pol 20.

Petek, 27. decembra: Zaprto. Sobota, 28. decembra: Tičar, opereta. Red B. Nedelja, 29. decembra ob 15: Pri treh mladkah. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven. Nedelja, 29. decembra ob pol 20: Mignon. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven. Gostujeta g. Krista Sarkotič in Vičar. Ponedeljek, 30. decembra: Zaprto. Božič

Jutri se uprizori v ljubljanski operi kot prva repriza uspela Zellerjeva opereta »Tičar«. Lepa glasba, živo dejanje, podajanje partij in vlog solistov, so pri premijeri izredno ugajali. Tudi to pot je zasedba ista, in sicer: gna Majdičeva, ga Poličeva, ga Balatkova, gđna Sterniševa, gđna Jeromova ter g. Drenovec, Gostič, Peček, Povhe, Simončič, Sekula in drugi. Dirigent g. Svetel, režiser g. Povhe. Predstava se vrši izven abonmaja.

V nedeljo se uprizori popoldne ob 15. uri opereta »Pri treh mladkah« z gospo Poličevo, gđno Španovo in gđna Ramšakovo ter gospo Balatkovo, gđno Sterniševovo ter g. Drenovcem, Mohoričem, Povhom, Pečkom in drugimi. Predstava se vrši izven abonmaja pri znanih cenah. — Zvečer ob pol osmih se poje Thomasova opera »Mignon«. Naslovno partijo poje gđna Krista Sarkotič iz Zagreba. Dalje nastopi po težki bolelosti zopet zdrav, prvič v tej sezoni, priljubljeni naš pevec g. Julij Beletko. Poje partijo Loharia. Dalje nastopi tudi prvič kot Viljem g. Božo Vičar, član zagrebskega gledališča, na našem odru. Filino poje ga Popovičeva, tako da obeta biti nedeljska Mignon izredno zanimiva in privlačna. Opozorjamo na predprodajo vstopnic. Predstava se vrši izven abonmaja pri znanih cenah.

Doslovno

Žena: Možiček, za letošnjo zimo ne potrebujem nobene obleke. — Križ božji, kaj je prišla moda že tako daleč?

Dnevne vesti.

— **Poklonitev slovenskih občin kralju.** Zupan dr. Dinko Puc še vedno dobiva prijave občin dravske banovine, ki se namenjajo po svojih zastopnikih udeležiti poklonitvene manifestacije. Doslej je prijavljenih 110 občin z nad 250 člani. Nekateri mestne občine in velike občine v industrijskih krajih so v poklonitveno deputacijo prijavile 6 do 10 članov. Ker je število v deputaciji določeno le na 200, so bile občine obveščene, naj število zastopnikov skrajša na minimum. Nekateri občine so to že storile. Prvotno je bilo določeno, da bo deputacija občin dravske banovine sprejeta na dvorcu 6. januarja. Ker se pa prično 6. januarja pravoslavni božični prazniki — 6. januarja je badnjak — so sprejem deputacije preložili na nedeljo 12. januarja. V torek 24. t. m. se je vršil na mestnem magistratu sestanek občinskih svetovalec, da se sporazumejo glede udeležbe mestne občine ljubljanske pri poklonitveni manifestaciji. Prvotno je bilo prijavljenih 33 občinskih svetovalec, v Beogradu jih pa očitno samo 20. Nekateri občine nameravajo kralju predložiti kratko spomenico o gospodarskih, kulturnih in socialnih potrebah občine in njenih napravah.

— **Iz državne službe.** Imenovana sta za viš. zdravstvena svetnika pri oddelku za socialno politiko v Zagrebu dosedanj sreski sanitetni referent zagrebškega sresa dr. Josip Hribar, za agrarnega pripravnika pri sreskem načelniku Maribor levi breg pri pravnik agrarnega urada v Mariboru Marij Kos; premeščeni so davčni kontrolorji Fr. Marinc iz Ljubljane v Kamnik, Lovrenc Novak iz Radovljice v Ljubljano, Josip Star iz Kamnika v Novo mesto in Josip Trtnik iz Litije v Kamnik.

— **Veljavnost brezplačne in znižane vožnje po železnicih poštanih.** Prometno ministrstvo je podaljšalo do 1. marca 1930 veljavnost vseh vozniških listov ohranjenosti, ki dajejo pravico do stalne brezplačne ali znižane vožnje po železnicih. Odlok se nanaša v prvi vrsti na novinarske in uredniške karte.

Dočim je zadnje dve leti zima brezobzirno splošni prometni napravljen v Sloveniji. Pred elementarno katastrofo pred štirimi leti, ko je bil promet po železnici v Sloveniji, ki je bil most poškoden zaradi pešca, za vozniki promet dvotirni, ko ga je vodovod ob katastrofi razrušil, so ga za enostavno po polovico zožili tako, da mora, n. pr., če bi se imela srečati dva voza ali avtomobila, eden počakati pred mostom, da odpelje nasprotni voz čez most. Da nastanejo na takem enotirnem mostu ne le pogoji, nego še lažje podnevi usodni karamboli, je samoposobi umljivo. Bili bi že skrajni čas, da se podre in zgradi železobetonski ali pa železni most. To zahteva v prvi vrsti ozir na javno varnost.

— **Božičnica mestnemu uradniku in ostalim uslužbencem.** Zagrebški občinski svet je, kakor poročajo »Morgenblatte«, na predlog župana dr. Škulja, odobril kredit 1.200.000 Din. da se izplača mestnim uradnikom in ostalim uslužbencem. Tudi v Mariboru in Celju so prejeli magistratni uradniki in ostali nameščenci izplačano božičnico v obliki 50% mesečne plače.

— **Odseki v oddelku za carine.** Finančno ministrstvo je odredilo, da se ustanove v oddelku za carine administrativni, kazenski, tarifni in statistični odsek, obenem pa oddelku za knjigovodstvo, personalne zadeve in zatiranje tihotapstva.

— **Križevci pri Ljutomeru.** Tukajšnje učiteljsko je priredilo 23. t. m. ob 8. ur. v slovaški dvorani pri Ljutomeru v deklamacijski, petjem in par prizoriški teatru obdaritve 90 ubogih otrok s obdaritvami in obleko. Pač lepa požrtvovalnost s strani darovalcev in avtorjev, ki so naredili naši deci toliko veselja. Edini pojav na Mariborskem polju! — Ilva! vam — uboga deca vam je hvaležna.

— **»Cankar« v Beogradu priredi 31. t. m. v veliki dvorani Delavce zbornice, Nemačinja ulica 34, svoj Silvestrov večer s zelo pestrim sporedom in plesom. Začetek ob 21. (9.) uri.**

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo oblačno in v predelkih deževno. Včeraj je bilo po večini krajev naše države lepo. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 12, v Beogradu in Skoplju 6, v Sarajevu 2, v Ljubljani in v Mariboru 1, v Zagrebu — 1 stopnjo. Davi je kazal barometer v Ljubljani 765,3 mm, temperatura je znašala 0,7.

— **Krvava poroka.** V Tavankutu pri Subotici so imeli v torek krvavo ženitovanje. K poroki svojega starejšega sina je povabil posestnik Blažko Vidaković na pristavo mnogo znancev in prijateljev, med njimi tudi 28letnega Gezo Kuzma — Rudiča. Mladenci se je pa kmalu napil in začel nadlegovati goste. Ker ni hotel mirovati, ga je gospodar pozval, naj zapusti hišo, čemur se je pa Geza uprl. Vidaković ga je hotel postaviti pod klop, fant pa je potegnil nož in ga sunil v srce, tako da je bil nesrečnejši takoj mrtev. Ko so sinovi videli očeta mrtvega, so skočili nad ubijalca in ga tako pretepali, da je nezavesten obležal.

— **Senzacionalen samomor v Bečkerku.** V sredo je vzbudil v Bečkerku veliko senzacijo samomor uglednega podjetnika Konstantina Bürgerja. Zvečer je bila policija telefonično obveščena, da se je nekdo spustil v Bürgerjevo hišo. Policija je v hišo poslala dva detektiva, ki sta opazila neznanca v pisarni. Skrival se je za pisničnim, ki je visel na obešalniku. Vrata so bila zaklenjena. Detektiva sta vdrli v pisarno in ugotovila, da se je neznanec obesil. Domači so ugotovili, da je obešenec sam lastnik podjetja Bürger. Mož je zapustil dve pismi, eno naslovljeno na rodbino, drugo pa na policijo, v katerih je napisal, da ni nič kriv njegove smrti. Vzrok samomora ni znan. Bürger je bil znan kot soliden in podjeten obrtnik.

— **Velik mljn pogorel.** V južnobanški občini Ljube je te dni začelo goriti v mljnu mlinarske delniške družbe. Ogenj se

je naglo razširil in hipoma je bil ves mljn v plamenih. Gašenje je bilo radi pomanjkanja vode brezuspešno. Požar je divjal vso noč in še naslednje jutro. Od lepega mlina je ostalo samo ožgano zidovje. Skoda znaša nad milijon Din.

Kristina

— **Da se odkriža najemnika.** Posestnik Vinko Barat v Stari Kanjiži je zažgal svojo hišo, da se odkriža najemnega mu najemnika. V njegovi hiši je stanoval brezposelni Pavel Pilisi z rodbino. Pilisi mu je bil že več mesecev dolžan najemnino in zato sta se večkrat spila. V sredo je med njima zopet nastal prepri. Ves ogorčen je Barat zapustil hišo in kričal, da jo bo Pilisi zagodel tako, da bo moral stanovanje izprazniti. Ko je zvečer Pilisi z rodbino legel spat, je Barat s pretrelejem polil hišo na vseh koncih in jo zažgal. Ogenj se je hitro širil in hipoma je bila hiša v plamenih. Pilisi je iz goreče hiše komaj rešil svojo rodbino. Hiša je pogorela do tal. Barat, ki je star že 75 let, je policija aretirala in izročila državnemu pravdniku.

— **Strahna smrt.** Seljakinja Roza Janjič iz Raške gore pri Mostarju je odšla pred božičem s sinom Jovom k sorodnikom v neko selo blizu Mostarja. Ker je začel zvečer divjati vihar, je ostala pri sorodnikih. Ponoči je pa začelo nenadoma goriti. Zgorela je cela hiša z živino vred, Jovo Janjič pa je zadobil pri požaru tako težke opekline, da je drugi dan v bolnici umrl.

— **Cudna igra narave.** V selu Zagor pri Vrgovcu v Bosni živi obitelj Martina Vegarja. Mož ima dva sinova in dve hčeri. Starejša hčerka Ljubica je stara 14 let. Dekle je nedavno začelo tožiti o neznosnih bolečinah v trebuhu. Roditelji so pozvali zdravnika, ki je dejal, da je deklica noseča. Vest o tem se je naglo razširila po vasi in uboga deklica je bila izpostavljena javnemu zasmehovanju. Roditelji niso vedeli, kaj početi, kajti dekletce je venomer zatrjevalo, da je nedolžno. Končno so pozvali še enega zdravnika, ki je ugotovil, da ne gre za nosečnost, marveč za vnetje trebušne mrene. Odpeljali so deklico v Mostar, kjer sta jo pregledala zdravnika dr. Milaković in dr. Lukač. Vsi trije zdravniki so bili mnenja, da je operacija edini izhod. Pri operaciji so našli v trebušni votlini na posamezne dele nerazvitega embrija z zobmi in lasmi. Ugotovili so, da je bila deklica dvojček, da pa se drugi embrio v materinem telesu ni mogel razviti in ga je prvi absorbiral. Lase in zobe je dr. Milaković rezerviral za medicinski muzej. S tem je bilo dekličino devišstvo dokazano in njena čast oprana.

Iz Ljubljane

— **Iz Na grobu blagopokojnega dr. Žerjave** in njegove soproge Milene sta bila na božič položena dva krasna šopka svežih rož — belih krizantem, rožmarina in rožmarin. Kakor poročajo, je cvetlice prinesla iz Reke nad Laškimi učiteljica gd. Tonči Jezovnikova.

— **Iz Božičnice ljubljanskih prostovoljnih gasilcev.** V bogato zelenjem in državnimi zastavami okrašen dvorani Mestnega doma se je smoti vršila v moralnem in gnetnem pogledu prav dobro uspeša božičnica Prvega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva, ki po svojih starih običajih vedno na Štefanov dan prejema božičnico. Prireditve so se udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti. Načelnik in starosta Jugoslov. gasilske zveze g. Josip Turk je navzoče zastopnike, zlasti mestnega župana dr. Puca in občinske svetovalec najpriširneje pozdravil ter se jim zahvalil za naklonjenost. Hčerka gasilca Zupanič je deklamirala dve priloznostni božični pesmi, nakar se je ob zvokih godbe dravske divizije razvila animirana zabava s srečolovom in plesom.

Drogerija »SANITAS«

je v Ljubljani samo ENA: na Dunajski cesti 5 (bivša Frelihova hiša).

— **Iz Dva posebna rekorda v Ljubljani.** Ljubljana je doživela za božične praznike dva posebna rekorda. Še nobeno leto ni bilo na Kongresnem trgu prodanih toliko božičnih dreves, kakor letos. Na sveti večer je bil trg že prazen in so se morali zadnji kupovalci božičnih dreves zadovoljiti s smrekovimi vejicami ali pa z manjšimi drevesci. Baje je bilo letos v Ljubljani prodanih nad 10.000 božičnih dreves. Drugi rekord zaznamuje Ljubljana glede obiska cerkva pri polnočnicah in na božič. Cerkve so bile o božičnih praznikih izredno dobro obiskane, zlasti na božič pri glavnih mašah. Največji naval je bil v stolni in frančiškanski cerkvi. V frančiškanski cerkvi je med službo božjo izdihnila brezposelna 29letna služkinja Berta Gabrič, ki je pred dnevi zapustila bolnico ter bila brez službe in stanovanja. V cerkvi jo je zadela srčna kap. Na odredbo pol. zdravnika dr. Avramoviča so njeno truplo prepeljali v mrtvašnico k Sv. Krištofu.

— **Iz Zima, sneg in — mestna blagajna.** Dočim je zadnje dve leti zima brezobzirno pritiskala ter smo pred mrazom in snegom že o Božiču bežali za peč, se letos planet nokam rezervirano drži, a zaupati mu ni nič. Lani je stal sneg mestno balagajno nad pol milijona Din. Zato se mestna občina snega po pravici boji.

— **Iz Sankanje mladine in božične počitnice.** Medtem ko je lansko leto ob koncu in po novem letu padlo dovolj snega za sankski šport, se letos mladina v tem pogledu med počitnicami žalostno ozira po lanskim snežni odeji. Le po Golovcu in vrh Rožnika je ma-

lo debelejša skorja. Torej za enkrat se ni ne s sankanjem ne z drsanjem nič, zato sta minula božična praznika za mladino zelo puščobna.

LJUBLJANSKI SOKOL priredi SILVESTROV VEČER

— **Iz Silvestrov večere na Belleuve priredi** pevsko društvo Ljubljanski Zvon. Zabaven spored, srečolov, jazzbandi, ples.

Za lastno glasilo

Dosedaj smo večkrat omenjale eno najvažnejših zahtev to je socialno zavarovanje. In drugo ne dosti manj važno zadevo »Dom služkinje«. In da bodo ljudje vedeli, da smo tudi mi del naroda, ki rabi za svoj razvoj in izobrazbo tudi primerna sredstva, omenjamo še tretjo zelo važno zadevo, to je nobedno potrebno stanovsko strokovno glasilo. Morda bo katera gospodinja rekla: ja, še »sajtenoe« bodo brale, še tega se manjka. Da, ravno tega je zelo potreba. Dasi so služkinje najete povsod v vsaki hiši, vendar jo vsak prezira in zaničuje, kot nerodno, neizobraženo, površno in ne vem kaj še vse. Celotno anketarji ki pišejo za ali proti celibatu delajo zaničljive opazke češ, kjer gospodinja v službo hodi, je vse služkinji prepuščeno, v hiši vlada nered, otroci so zanemarjeni, zamazani, razposajeni, kako površno je tudi vse drugo delo itd. Dotični, ki take neslanosti pišejo, baš niti toliko ne vedo kot služkinja, ki ve, da ravno take gospodnje, ki hodijo same v urad, so pri sprejemu služkinje najbolj previdne in vsako dobro preizkusijo, da vedo, komu smejo zaupati svoje otroke, svoje imetje, da prav take zahtevajo pri delu natančnost in red kot druge gospodnje, le morda da so manj pikolovske, ker vedo, da s tem manjšajo sebi ugled in zaupanje in jemljejo veselje do dela.

Dobro se zavedamo, da manjka dekletam strokovne, srčne in umske izobrazbe. Kje naj služkinja išče izobrazbo? Ali se je že kaj sorilo v ta namen? Kdo ima pravico dekleta obsojati? Ona grede mlada, neizkušena 16—18letna v mesto, da si dobe službe. Že od prvega se hoče, da mora vse znati, vse razumeti, kar morda poprej še nikdar videla ni. Gospodinja gleda na to, da ji čim več, hitreje in vse v redu naredi. Zato se gospodnje nekeko boji, da bi jo kaj vprašala, ali ji zaupala, sama sebi je prepuščena. Kot tukaj je prišla v hišo, kjer ni našla domačnosti, zato tudi kot tujka odhaja.

Koliko se skrbi za otroke, za dojenčke, za dorasajočo mladino, za dijake. Nekaterim se poskrbi za obleko, drugim prostor v vzgojalscu, tretji se pošilja na letovišča, v kopalnice ali se jim poskrbi brezplačno hrano v menzah. Skrbi se še za veliko drugih, ki nikdar niso in nikdar ne bodo svojim dobrotnikom koristili, ali na eni ali drugi način pomagali in vračali, da bi kaj od tega imeli. Le za služkinjo, ki je vedno vse ur podnevi in ponoči v vsakem slučaju pripravljena postreči in pomagati, se ne poskrbi, za njej primerno izobrazbo. Kako malo je onih, ki bi mogle obiskovati gospodinsko šolo ali posejati gospodinski tečaj. In tudi to ne zaostuje. Saj je vedno kaj novega in človek se mora vedno učiti. »Kdor ne napreduje, ta nazaduje«. V tej priskorbi tiči veliko bridke resnice za naša dekleta. Saj nekaj že znajo, ampak napredujejo ne. Kako? Kje? Kdaj? Ali jim je bila že dana prilika za to? Roko na srce. Oni, ki taka dekleta samo obsojajo in prezirajo, in oni, ki imajo vodstvo za to delo v roki, pa ničesar ne store. Da bi vsaj imele svoje lastno strokovno glasilo, da bi iz njega vsaj po malem črpale najpotrebnejši stvari. Saj bi menda ne bilo tako težko, samo hoteti je treba. V začetku naj bi bil maj, skromen listič, ki bi izhajal le periodično, kadar bi se ena številka razprodala in nabralo gradivo za drugo, bi se izdala druga številka, tako bi bila vsaka izguba izključena. Dekleta bi bile zadovoljne, tudi gradiva ne bi manjkalo. Ona dekleta v tujini bi našle v takem listu poleg izobrazbe tudi moralno oporo.

Na shodih poselske zveze se je že večkrat stavil tak predlog, pa je pri odbornikah našel silen odpor, češ: tu bo izguba, stane preveč denarja. Seveda izguba, pa ne pri listu, marveč, ni denarja ki se ga je izdalo za kupljeno zemljišče, ker najemnika ne znaša toliko, kolikor bi bilo obresti, ko bi bil denar v hranilnici naložen, in tudi ne toliko, kolikor je treba plačati obresti od 70.000 Din dolga v hranilnici. Ko bi polovico tega izgubljenega denarja imeli, bi bilo dovolj za ustanovitev lista.

Protestni shodi proti »nepoklicanim«, ki pišejo v »Slov. Narod« ne bodo veliko pomagali, dokler ne bodo »poklicani« dovolili članicam na zborovanjih prosti besedo kritike in predlogov, do katerih imajo po pravih pravico. Da se bo mogoče mimo pogovoriti za zaprtimi durmi.

Prislovico: da »desnica dela, da levica ne ve«, more izgovoriti samo oni ki daje iz

— **Iz Nasipanje cest in parni valjar.** Pretekli teden so posuli s kamenjem cesto na Ahaclevi cesti in v Mirski ulici, teden prej pa v Škofji ulici. Parni valjar je sedaj v porabi še v Mirski ulici.

— **Iz Pevsko društvo Krakovo-Trnovo** bo imelo v torek, dne 31. decembra 1929 ob 20. uri v dvorani hotela »Tivoli« Silvestrov večer. Spored: godba, petje, srečolov, šalji nastopi, ples, prosla abava, alegorija. Vstopnice po 10 dinarjev. 733/n

— **Iz Silvestrov večer 31. t. m. društva »Sočec«** se vrši v vseh prostorih Kazine. Lep in zabaven večer, ki ga izpolnjuje četverica članov naše opere in drame, ter prvovrstni jazz-band bo letos užitek in smeha poln le v »Sočec«. 734/n

Strah pranja

je za vedno pregan, ako perete z Schichtovim RADION. Način je povsem enostaven in udoben:

1. Običajno namakanje preko noči.
2. Raztopiti Schichtov RADION v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhati.
3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

En sam poskus in uverili se bode, da tako lahko, poceni in varčno pere samo

tega prejemale pošte hitreje, temveč prej pozneje. Sicer pa je smešno govoriti o zamudnosti dostavljanja pošte, ko je vendar znano, da je opravljeno vse v pol ure.

Rdeča hiša je bila že parkrat oblagodajena z raznimi navodili mestnega magistrata, ki se jim pozna, da so jih sestavljali laiki. Dokazovanje v tej smeri bi bilo preobširno, zato ga za enkrat opustimo. Želim si v bodoče čim manj novih navodil in zlasti ne tako nesmiselnih predlogov, kakor je oni o skrinjicah. Če se ne more biti brez skrinjice modrijan, ki je pogruntal dopis v »Slov. Narod« 16. tm., potem naj si jo kar sam nabavi in, če je mogoče, pritrdi na glavo, da bo bomo spoznali po njej. — Več stanovalec.

Še nekaj o Rdeči hiši

Okoli polnoči sem moral po zdravniku. Nevarna bolezen se je nenadoma pojavila v moji družini.

Najbližji zdravnik stanuje v Rdeči hiši. Šel sem ga klicat. To vse je čisto prosta zadeva, ki se vsakemu lahko primeri. Ko sem stopil iz lepo razsvetljene ulice na dvorišče Rdeče hiše, me je obšla mahoma popolna tema. Vse je že spalo — okna so bila čisto temna. Spotaknil sem se ob rob hodnika, ki štrli za pred visoko nad sredino, srečno sem se še ujel pred padcem! In tu je javen prehod od Poljanske ceste na isto obrežje! Ubije se lahko človek v taki nerazsvetljeni mestni hiši z javnim prehodom? Ljubljane! Prav gotovo bi bil naprtil sodniške tožbe, ako bi se bil poškodoval. Odgovornost za javno varnost imamo vsi na svojem. Lučka mora brleti na javnih cestah, če je promet kakorsibodi na mestu oviran ali ogrožen, in dvorišče tako velike hiše z javnim prehodom ki se niti ni urejen, nima niti ene leščerbe, da bi se človek ne pobil, ako v skrajni sili mora ondi hoditi. G.

— **Na naslov radio naročnikov.** Radio-Ljubljana nam piše: V četrtek 12. t. m. je v radio oddani postaji sviral dudadski trio Maudr iz Prage. Radio - Ljubljana se ni strasila izrednih stroškov, da ne bi postavila dudadskega tria v studiu, da na ta način izpolnijo svoj program. Morda je radio naročnik zamudil to izredno priliko, da ni slišal, kaj je radio Ljubljana prenašala 12. tm. od 9 do 10 ure, ker se pritožuje v »Slovenskem Narodu« z dne 14. tm., da Radio-Ljubljana tega ni storila. Očitek je bil torej neutemeljen.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Dva dopisa.

— **Velemenjeni gospod urednik!** Prečitate priloženo pesem in odgovorite mi, kako sodite o nji, ker imam še drugo železo v ognju.

— **Velemenjeni gospod!** Potegnite to železo hitro iz ognja in vrzite vanj svojo pesem.

Posledica kazni

— Ste bili že kdaj kaznovani?
— Da, gospod sodnik, ko sem se kopal na prepovedanem kraju. To je bilo pred 10. leti.
— No in?
— Od takrat se nisem nikoli več kopal.

Razlog

— Kaj, ti podajaš temu človeku roko? Kaj ne veš, da je v policijskih registrih zabeležen kot nevaren žepar?

— Saj baš zato sem mu segel v roko, da bi mi on ne segel v žep.

Pošta v Rdeči hiši

Članek o dostavljanju pošte v Rdeči hiši v »Slov. Narod« 16. tm. je več tesecev prepozno zagledal beli dan. Nas kot stanovalec Rdeče hiše zanima predvsem oni pasus, kjer se predlaga, naj bi si pri vsakem stopnišču stranke napravile skrinjice, v katere bi pismonoša metal pisma. Stranke bi na ta način olajšale pismonoši delo, a pisma bi tudi prejemale hitreje. Bilo bi še vse v redu, če bi ljudje v Rdeči hiši znali pravilno napisati naslov. Navadno se glasi kako pismo Marička K., Rdeča hiša, Poljane, tako motivira dopisnik svoj predlog.

Prve dni, ko se nas je vselilo vseh 115 strank v Rdečo hišo, je bilo res težavno pismonoši raznesti strankam dnevno pošto. Kakor hitro pa je izšel v »Slov. Narod« natančen popis vseh stanovalec Rdeče hiše z navedbo stopnišča in stanovalec, se je stvar čez noč spremenila. Ker do takrat še ni dal mestni magistrat nabiti na vseh stopniščih desk s seznamom stanovalec, je nabil listnik »Slov. Narod« s seznamom stanovalec na svoje stopnišče, tako da je že takrat bila igrača nafta Petra ali Pavla. Kmalu potem je dal mestni magistrat nabiti te omenjene deske na vsa stopnišča, tako da ni treba preskočiti več stopnic, kolikor jih je neobhodno potrebno, da se dostavi pošta. Predlog, naj bi se pri vsakem stopnišču napravile skrinjice, je torej brez vsake stvarne podlage. Pismonoši bi se morda olajšalo delo, stranke pa ne bi radi

Marcel Priollet Seržant Diavolo Roman

— Tvoj boter polkovnik Royaljoie ni ma pojma, da si moja hči. In tega ne sme nikoli zvedeti.

— Zagotavljam vas, draga mamica, — je dejala Yveta vsa srečna. — da mu jaz ne bom povedala, kako neusmiljeno je vas preganjala usoda. Poplačala bi mi slabo vso dobroto, katero mi je izkazoval.

— Saj to me ne skrbi. Zal pa nisi edina, ki veš, kakšna je moja preteklost. Tuji ljudje so mi prišli na sled. Dobili so dokaze tam, kjer si bila rojena. Ti lopovi mi zdaj ne prestopajo groze, da me izdajo, če ne izpolnim njihovih pogojev. Če jim ne zavežem jezikov z denarjem, povedo vse mojemu možu.

Petdeset tisoč frankov sem jim že dala, pa pravijo, da je še premalo. Morala sem jim podpisati menico na petdeset tisoč frankov, ki zapade 23. marca. Toda plačati ne bom mogla.

— To je grozno! — je vzkliknila Yveta. — Toda zakaj se ne obrneš na policijo, zakaj ne ovadiš teh banditov?

— To bi povzročilo škandal, katerega se bojim. Polkovnik se mi smili. Ne kaže mi drugega, nego plačati še petdeset tisoč. Zal se ne vem, če bom mogla zbrati toliko denarja.

— Kaj si nisi mogla preskrbeti teh petdeset tisoč frankov?

— Ne, morala sem že prodati vse svoje dragulje, da potolažim te lopove. Upala sem, da si bom mogla denar izposoditi. Toda vsi, na katere sem se obrnila, so odgovorili, da bi mi posodili toliko samo z vednostjo mojega moža.

— Morda ti pa ne predložijo menice...

— Tega upanja nimam. Krvniki me ne prestopajo stražijo. Boje se, da bi jim ne ušla.

Kierkoli sem, dobivam tajne opomine, naj se pazim, češ, bliža se odločilna ura. Ta položaj je neznosen. Škandal se vedno bolj bliža. Vse na svetu bi dala, da ga preprečim.

In verjamim mi, da nimam tebe, mila moja Yveta, bi poiskala uteh v grobu.

— Pogum, mamica!... Tudi jaz bom razmišljala. Skušala bom najti izhod iz kritičnega položaja. Najdem ga — bodi brez skrbi. Le nikar ne bodi tako žalostna. Saj ni mogoče, da bi mogla zločinska tolpa nezakonovano stikati po zaslužnem življenju ljudi in uničevati njihovo srečo. Doba njihovega zločinskega početja bo kmalu končana.

Mati in hči sta govorili še o drugih rečeh, toda presenečeni Maxime de Frileuse se za vse drugo ni zanimal. Vedel je dovolj, da se je lahko prepričal, da je postala žena njegovega polkovnika žrtev premetenih tolovajev.

Razmišljal je, ali bo kdo poskrbel, da se prepreči škandal, ki bi uničil zakonsko srečo marioškega junaka, grofa de Royaljoie. Nekak nagon, podoben nagonu novofundlandskega psa, se je neprestano oglašal v srcu vojvode de Frileusa, ki je že tolikokrat igral vlogo maščevalca.

V hipu, ko je zvedel veliko tajno, je

Maxime de Frileuse sklenil zavzeti se za nesrečno grofico Moniko. Hotel je braniti srečo nje same in polkovnika de Royaljoie. Trdno je sklenil prisiliti lopove umakniti vse grožnje in zahteve.

Vse to je hotel storiti brez vednosti nesrečne žene, ki niti slutiti ni, da je slišal njen pogovor s hčerko. Ta misel je pripomogla seržantu, da se je zelo taktično izmuznil iz kočljivega položaja.

Seržant Diavolo je prestrašeno pogledal na svoje okorne čevlje, v katerih ni mogel tiho hoditi. Zelo težko mu bo oditi tako, da bi ga polkovnikova žena ne slišala.

Želel je pa, da bi se mu to posrečilo. Po prstih je odšel previdno iz salončaka tako, da parket ni škripal. Tudi mimo sobe se mu je posrečilo smukniti tiho. Na hodniku si je globoko oddahnil.

Napravil je nekaj korakov sem in tja, kakor da hoče zbrati svoje misli. K sreči se je ta čas vrnila komornica Marija. Obrnil se je k nji, rekoč:

— V salonu sem postal že nestrpen, začel sem se izprehajati po hodniku, da si pretegnem noge. Bodite tako prijazni in pogledajte, če se je grofica de Royaljoie že vrnila.

— Takoj, gospod seržant, — je dejala komornica in zapeljivo pogledala postavnega podčastnika.

Kmalu je stal seržant Diavolo pred polkovnikovo ženo. Izročil je nesrečni Moniki pismo svojega poveljnika in salutaril, kakor se spodobi vrlemu vojaku.

Ta čas, ko je grofica de Royaljoie čitala pismo svojega hrabrega moža, je imel Maxime de Frileuse dovolj časa ogledati si obe dami.

Mati je bila podobna starejši sestri svoje hčere. Imela je kostanjeve lase in velike, zelo nežne rjave oči, okrog katerih so se vili temni kolobarji. A njena dražestna usta so imela menda tudi v srečnih trenutkih izraz otožnosti.

Yveta svoji materi sploh ni bila podobna. Bila je menda točna kopija nesrečnega mladeniča, ki je padel na polju ljubezni.

Bila je visoka in graciozna. Njena glavičica je bila čudovito dražestna, v njenih ustih so se lesketali biserno beli zobje. Njen nos je bil klasično lep, a njene zelo široke oči so spominjale na dva krasno brušena smaragda. Obrvi so bile tako lepe, da bi človek mislil, da so bile naslikane z eno potezo čopiča. In čudno. Yveta je še vedno nosila dolge, naravno nakodrane temnokostanjeve lase.

Gospa de Royaljoie je morala biti zelo dražestna, toda njena hči je bila še bolj dražestna. Zdelo se je, da je v nji združena lepota z inteligenco.

Maxime de Frileuse je znal oceniti umetnine. Dražestna Yveta ga je očarala na prvi pogled. Čutil je, da je pripravljen poginati se v nove pustolovščine, samo da to krasno dekle ne bo trpelo zaradi preteklosti, za katero ne more odgovarjati.

Med čitanjem močnega pisma si je Monika za silo opomogla. Po tem se je informirala pri seržantu o tem in onem.

Seržant je odgovarjal na njena vprašanja, kolikor je pač smel kot vojak. Opisal je življenje svojih tovarišev v Maroku, kjer se je bila vojna zavlekla. Bil je zelo zgovoren.

Dami sta navdušeno kramljali s simpatičnim podčastnikom. Se na misel jima ni prišlo odslužiti ga.

Maxime de Frileuse je bil prvi, ki je začel govoriti o odhodu.

Kakor da bi hotela popraviti napako, je Monika de Royaljoie segla v ročno torbico, vzela iz nje bankovec in ga pomolila seržantu.

Vojvoda de Frileuse ga je odklonil. Zoperna mu je bila misel, da bi sprejmal napitnino. Zaječjal je nekaj besed v slovo in se obrnil k vratom.

Toda Monika ga je poklicala nazaj in dejala smeje:

— Vojak na dopustu vedno potrebuje denar. Napravite mi to veselje in sprejmite malenkostno nagrado za to, da sem vas nadlegovala.

— Ne... ne. Hvala, madame!

— Torej mi nečete napraviti veselja, — je dejala polkovnikova žena.

Maxime de Frileuse, ki ni hotel, da bi bila že itak nesrečna žena še bolj žalostna, je iztegnil roko, obenem je pa dejal:

— Sprejemem ta denar samo pod pogojem, če mi da gospodična za spomin nagelček iz tega-le šopka.

Pokazal je na vazo nagelčkov, stoječo na mizi.

Yveta je za hip pozabila na svoje gorje. Nasmehnila se je, izbrala najlepši nagelček in ga dala seržantu, ki se ji je po vseh predpisih družabne ugajenosti poklonil in zahvalil.

Maxime se je poslovil od gostoljubnih dam in odšel. Držal je v roki nagelček in bankovec. Čim je stopil na ulico, je odpel bluzo in si zataknil nagelček za nedrja.

Bližu hotela je srečal berača. Vrgel je bankovec v njegovo zamazano čepico s kretinjo, dostojno vojvode de Frileusa.

Tako se je iznebil denarja, katerega mu plemiški ponos ni dovolil sprjeti. Potem je pospešil korake in vrnil se je po isti poti v mesto. Čez trg Massena je prišel v staro mesto, kjer o pravi Nizzi ni bilo nobenih sledov. Da že ni poznal stare Nizze, bi bil mislil, da ga je zaneslo nekam v tujino.

V tem slikovitem okraju so ulice tako ozke, da se voz ne more ogniti vozu. So tudi take, po katerih je vojna sploh prepovedana. Hiše mole visoko svoja zakajana pročelja. Zdele bi se mračne, da jih ne obseva južno solnce.

V ta del mesta se je zatekla vsa trgovina, posebno živilska. Ker so trgovine tesne, morajo prodajati tudi na trotoarjih in prodajalci čevljev se prav dobro razumejo s konjskimi mcsarji ali italijanskimi branjevcji.

Maxime de Frileuse je krenil čez cvetlični trg, ki je bil ob tem času prazen. Toda dopoldne je bilo tu teko rož, da se je širil vonj daleč naokrog.

Vojvodi je zadostovalo zatisniti oči, pa si je lahko mislil velike cvetličarne, polne vijolic, vrtnic, nagelčkov, hijacint in anemonk, ki jih pripeljejo vsako jutro na trg cele kupe in ki so ponos Nizze.

Pristopajte k „Vodnikovim družbi“

Pustolovec v vlogi knezoškofa

Salzburška policija je aretirala Čeha Rezníčka, ki se je izdajal za knezoškofa novokatoliške cerkve in sleparil naivne ljudi

Salzburška policija je aretirala med prazniki pustolovca Antonina Rezníčka iz Kromeríža na Češkoslovaškem, za katerim je izdala praška policija tiraturo, ker ima na vesti več drznih sleparij. Mož se je izdajal za knezoškofa novokatoliške cerkve v Pragi. Salzburško policijo je opozoril nanj akt policije iz Inomosta, ki je poročala, da biva v domu Srca Jezusovega v Aigenu pri Salzburgu zloglasni pustolovec Rezníček, ki se izdajal za vseučiliškega profesorja in trdi, da poučuje na katoliški fakulteti v Salzburgu. Policija je dognala, da ima lažni profesor teologije ljubavno razmerje z neko damo iz Inomosta. Policija je takoj domnevala, da gre za lažnega knezoškofa Rezníčka in zato ga je aretirala. Mož je energično protestiral, češ da ni identičen s sleparjem. Pri zaslišanju je izjavil, da je promoviral za doktorja teologije na ameriški fakulteti. Sele drugi dan je priznal, da je res lažni knezoškof Rezníček. Ko so ga aretirali, je imel na sebi škofovsko oblečilo in pet avstrijskih odklopanih, med njimi tudi red Zelezne krone III. stopnje.

Preiskava je dognala, da je Rezníček oženjen. Njegova žena Elvira Machold iz Prage je imela blizu bivališča svojega moža stanovanje, katero ji je dal pustolovec zelo elegantno opremiti. Predno se je naselil v domu Srca Jezusovega, je stanoval v dveh hotelih pod tujim imenom. Na policiji je med drugim izjavil, da naslov univ. profesor ne pomeni univerzitetni profesor, marveč univerzitalni profesor. Trdil je tudi, da je bil pri papežu v avdienci. Na povratku iz Rima se je zdelal v knezoškofjskem ordinariatu v Salzburgu, kjer se je izkazal z izborno potvornimi listinami, iz katerih je razvidno, da je postal spiritalni Uršulnik. Čeprav je dobro vedel, da je razkrinkan, je za žive in mrtve trdil, da je knezoškof novokatoliške cerkve in da obsega njegova dieceza vso Češkoslovaško. Med njegove novešje žrtve spada tudi hotelir Fischer v Woeirshofnu, katerega je Rezníček osleparil za 1000 nemških mark. Predstavil se mu je kot lastnik vile v Crikvenici in na videz je poveril posredovalnici v Salzburgu prodajo svoje vile. Trdil je tudi, da ima v švicarskih bankah mnogo denarja. Fischer se je dal pregovoriti in posodil mu je tisoč mark.

Rezníček je praški policiji dobro znan. Pred sodiščem se je zagovarjal prvič leta 1927, ko je bil obsojen zaradi krivega pričevanja na 6 mesecev težke ječe. V to dobo spada tudi storilja z visoko zavarovalnino avtomobila, ki je bil last Rezníčkovega prijatelja in ki je tako naglo zgorel, da je malo manjkało, da slepar ni dobil zavarovalnine. V zadnjem hipu se je policiji posrečilo dokazati, da je Rezníček sam zažgal avtomobil in zato je bil ponovno obsojen na 6 mesecev težke ječe. Ta čas, ko je romala ničnostna pritožba v Brno, je usta-

movil Rezníček svojo cerkev in se izvolil za knezoškofa. Letos v aprilu je stal zopet pred sodiščem. Obtožnica ga je dolžila, da je hodil v škofovskem oblačilu in z velikim zlatim križcem za pasom okrog trgovcev in jemal blago, katerega ni plačal. Zbiral je tudi prispevke za katedralo, katere seveda ni mogel graditi. Obravnava je bila takrat preložena, ker je zagovornik predlagal, naj preiščejo obtoženca psihiatri. Zagovorniku se je tudi posrečilo preprosti sodišče, da je obtoženca izpustilo iz preiskovalnega zapora. Rezníček je kmalu brez sledu izginil in šele zdaj so ga aretirali.

Prve žrtve smučanja

V nedeljo je zahtevalo smučanje v Krkonoših prve žrtve. Skupina narodno-socialistične stranke iz Berlina se je napotila v nedeljo s prijatelji iz Hirschberga v Krkonoše. Smučarske ture se je udeležilo 10 smučarjev. Popoldne so prispele v Spandierjevo kočjo. V Krkonoših je divjal silen snežni metej, kljub temu so pa krenili smučarji v temi proti koči princa Henrika. Nekaj smučarjev se je proti polnoči vrnilo v Spindlerjevo kočjo, ker v strahovitem snežnem meteu niso mogli naprej. Nihče ni vedel povedati, kakšna usoda je doletela njihote tovariše.

Iz kočje so takoj poslali rešilno ekspedicijo, ki se je pa vrnila brez pogrešanih smučarjev. Trije smučarji so srečno dospeli v bližnjo kočjo princa Henrika, štirje so pa ostali v snegu. Oskrbnik kočje je takoj organiziral rešilno ekspedicijo. Blizu kočje so našli prvega smučarja, ki je bil ves prezebel in izčrpan, vendar so ga še rešili. Druga dva smučarja so našli malo dalje čepeča pod veliko skalo. V silnem viharju in snežnem meteu rešilna ekspedicija ni mogla naprej in zato je prenočila v Spindlerjevi koči. Sele drugo jutro se je napotila iz Spindlerjeve kočje večja ekspedicija, ki je našla na pruski strani Krkonoš tri mrtve smučarje. Zamrzili so študent Werner Wessel, knjižničar Fritz Radloff in uradnika Hildegarda Schönfeld iz Berlina. Popoldne so prenesli trupla v mrtvašnico v Wangu. Proti večeru so našli še truplo četrtega pogrešanega smučarja, kneta Theodora Teschla iz Kirschberga.

Na policiji

— Kako morete trditi, da je bil stražnik pijan?

— Prav lahko, ker me je dvakrat pozval, naj se razidem.

— Gotovo vas ni brez povoda pozval.

— Kakšen povod naj bi imel, saj sem stal na hodniku sam, tako da je izključeno, da bi stražnik ne bil pijan. Gotovo je videl v pijanosti dva.

Vse tiste, ki ste ga poznali, obveščamo, da je umrl naš dragi oče, ozir. tast, gospod

Franc Cerar

Pogreb se bo vršil jutri ob 10. dopoldne v Radomlju.

Radomlje, 27. decembra 1929.

Rodbina Staut-Cerar.

STOEWER

Pisalni stroji za pisarno in potovanje ima na zalogi trdka

Lud. Baraža, Ljubljana

SELENBURGOVA UL. 6 — Tel. 29-80

Proti nahodu pomaga Forman

„OLLA“ GUM. !

je **NAJBOLJA!**

Dokazano najpopolnejša!

> Mali oglasi <

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakih. Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znakov ne odgovarjamo. — Najmanjši oglas Din 5.—

Premog

in popolnoma suha dnva dobavljajo na dom A. Jerančič, Karlovska cesta št. 8. Telefon 3457. 113-L

Ribje olje

sveže, najfinjše, norveško, iz lekarne dr. O. Piccoli-ja v Ljubljani. se priporoča blešnim, slabotnim osebam. 87-L

Kolesje (Werke)

za bišne stojče ure Ivan Pakiz, Ljubljana, Pred Škofijo 15. 2819

Delavnemu ekonomu

ali drugim delavnim osebam, zmognim poljedelstva, svinjereje, živinoreje in kurjerere, dam posestvo v najem ali na akord — za plačilo polovica celotnega pridelka, s l. srečanjem 1930 — preje ali pozneje. Ponudbe na upravo „Slov. Naroda“ pod „Ekonom 2918.“

Likanje

moške, damske obleke 18 Din. **WALLET EXPRESS**, Ljubljana, Stari trg št. 19, lika, čisti, popravlja, obrača, modernizira garderobo. V stare obleke napravi novo podlogo. Za črne sukne specialni baržun za oratnike. Za prireditve brzolikanje smokingov, travov, damskih toalet. — Gg. uradnikom se garderoba popravi med uradnimi urami in se na željo dostavlja v pisarno.

Kupim parni kotel

s 30—40 m³ ognjene plošče (Fenrliache), pripraven za parno pralnico (Dampwascher), rabljen, v dobrem stanju. Ponudbe na naslov: Zvonimir Vrečko, Kos. Mitrovica. 2920

Drva - Premog - Koks

prj družbi „KURIVO“, Dunajska cesta 33. Javna skladišča. Telefon 3434. 107/L

20odstotne kronske bone

kupeje Pučka švedionica, založni zavod d. d., Ostjsek, Desetična ul. 27. 110/L

Sijajno zimsko bivališče

v Bohinjski Bistrici, hotel „Triglav“. Penzion 35 do 50 Din. Snučarski kurzi, skakalnica in sankalnice. 2919

Vilo

za letovišče, v krasnem položaju, zraven 1 in pol orla prvovrstnega vinograda, 5 minut od kolodvorca v Krapini, prodam po vrlo povolnih pogojih. Nikola Pernjak, posestnik v Krapini. 2911

Vino opolo

zajamčeno pristno, za praznike oziroma ves december, čez ulico po Din 10.—, brez mestne užitične Din 7.50 v hotelu „Bellevue“, tudi v sodskih. Ne zamudite ugodne prilike! 2645

Premog

in DRVA najbolje vrste dobavljajo

I. Pogačnik

Bohoričeva 5. Telefon 2059 94-L

Kratek klavir

črn, dobro ohranjen, ceno na prodaj. Naslov v upravi „Slov. Naroda“. 2591

Elektromotor-Dynamo

istomerni tok, 220 Volt, 15 HP — tvrdice Siemens-Schuckert, prodaja Joško aMjaron, v Borovnici. 2782

Klavirje

in pianine prodaja, izposoja, popravlja in čisto uglašuje naklene — tudi na obroke — tovarna klavirjev WARHINEK, Ljubljana, Gregorčičeva 5, Rimska cesta 2. 2885

Klavirje

strokovno uglašuje in popravlja G. JURASEK, Ljubljana, Ključavničarska ulica 3, Mestni trg 22. 92-L

Stanovanje za dijaka

petošolca real. gim. s hrano s l. Jan. 1930 pri boljši rodbini v Ljubljani, iščem. Ponudbe sprejema gospa Hanuš, Ljubljana, Gregorčičeva 7. 2852

Najbolje sredstvo za čiščenje kovin

Sidol

Pazite na ime „SIDOL“

ter odklanjajte ponarejene znamke!

PRIPOROČA SE

Parfumerija „Sirmoli“

LJUBLJANA, POD TRANČO 1

Makulturni papir

kg à Din 4.—

prodaja uprava „Slovenskega Naroda“